

13

ב"ה

ג ל י ו נ ו ר ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע  
ע ר ו כ י ט ב י ד י נ ח מ ה ל י ב ו ב י ן - ה ש נ ה ה ל ו ש ע ט ר ה

כ"ג כ"ה - כ"ו.

כי תצא (תשי"ד)

א. כי תבוא בכרם רעך

רש"י : בפועל הכתוב מדבר.

בבא מציעא פ"ז ע"ב: "כי תבוא" נאמר כאן ביאה ונאמר להלן (דברים כ"ד ט"ו) "ולא תבוא עליו השמש" - מה להלן בפועל הכתוב מדבר, אף כאן בפועל הכתוב מדבר.

רמב"ם הלכות שכירות י"ב הלכה א: הפועלים שהיו עושין בדבר שגדולו מן הארץ ועדיין לא נגמרה מלאכתו בין בתלוש בין במחובר ויהיו מעטיהם גמירת המלאכה, הרי על בעל הבית מצוה שיניח אותן לאכול ממה שהם עושים בו שנאמר "כי תבוא בכרם רעך..." "כי תבוא בקמת רעך" - מפי הטמועה למדו שאין הכתוב מדבר אלא בטכיר. וכי אלו לא סכרו, מי התיר לו שיבוא בכרם רעהו, בקמה שלו שלא מדעתו? אלא כך הוא אומר: "כי תבוא" - לרשות בעלים, לעבודה, תאכל.

1. הסבר מה ההבדל העקרוני בין שתי הדרכים הנ"ל בהוכחת צדקת הפירוש, טרם בפועל הכתוב מדבר.

2xx. לגזרה טוה הטובאת בגמרא מקשה

המלבים: והלא קשה לגזרה טוה של "לא תבוא עליו השמש", כי הלא שם קאי על השמש וכאן על הפועל?

כיצד תתישב קושיתו זו?

ב. אברבנאל: לפי שבשעת המלחמה ההולכים אליה יבואו בכרמים ובקמה ויאכלו ויטבעו, גם יתנו אל כליהם, וישחיתו עץ בלחמו - כמו שאמר בפרשת בחוקותי (ויקרא כ"ו) בעבור זה "וחרב לא תעבור בארצכם" אפילו חרב של שלום, - הנה בעבור זה באה כאן מצות "כי תבוא בקמת רעך..." ר"ל שישמור כל אחד כרם רעהו, שדהו וכרמו שלא להשחיתו....

1. במה שונה אברבנאל בפירוש פסוקינו מדעת חז"ל שהובאה בשאלה א?  
2. מה המריצו לפרש כך?

ג. ואכלת ענבים כנפשך שבעך.

רש"י: ד"ה כנפשך: כמה שתוצה ד"ה שבעך: ולא אכילה גסה.

אלשיך: ... ואכלת ענבים ולא תרעב, אך השמר לך באופן שלא יקוצו בך שתאכל ברעבתך למלא כסנך/כאוכל שלל אויביו, כי אם כנפשך שבעך, שיהיה לשובע נפשך ולא לשובע גופך, כי כנפשך כן יהיה שובע של גופך.

1. התוכל להביא סמוכין מן התנ"ך להוראה של "כנפשך" לפי פרושו של רש"י?  
2. מהו היחס בין המלים "כנפשך" ובין "שבעך" לפי דעת רש"י?

ד. ואל כליך לא תתן

אור החיים: "ואל כליך" בתוספת וא"ו להעיר שקדמה מצוה אחרת והוא שלא יאכל אכילה גסה, והוא מה שדייקו חז"ל: "שבעך" ולא אכילה גסה. (ומובא ברש"י)

הסבר הסבר תחבירי כיצד מוכיחה הוא"ו של "ואל כליך" את צדקת פרושו של רש"י (של חז"ל) ד"ה כנפשך ד"ה שבעך?

29

ה. ואל כליך לא תתן.

מלבים:

נקדים כלל אחד, שבכל מקום שאמרה תורה שלא לעשות איזה דבר כשזה היה בו איזה פרט, אז אם יש בהדבר צד שלא יעשה אף בלא הפרט, הקדים תמיד שלא לעשות ואח"כ יאמר הפרט. כמו (ויקרא י"ט) "לא תגנובו ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו" - שאף שפרט איש בעמיתו מכל מקום אחרי שנבנה או כחש או שקר לא נכון לעשות אף שלא בעמיתו כתב קודם המעשה ואח"כ הפרט. וכן "לא תעטוק את רעך", "ולא תקלל חרש", "ולא תעטו עול במשפט", "לא תלך רכיל בעמך", "לא תעמוד על דם רעך", "לא תסנא את אחיך בלבבך", "לא תקום ולא תטור את בני עמך".

אבל הדברים שכלי הפרט אין שום צד לצורתו שלא יעשה, כמו כל העריות, אומר תמיד הפרט קודם ואח"כ המעשה...

ונמצא לפי הכלל הזה אחרי שאמר שיאכל כנפשו היה לו לומר "ולא תתן אל כליך", כי באמרו "לא תתן" גם כן יש צד לאסור ש"הנתינה" היא הפך "האכילה", לכן מוכח שהכתוב מדבר בפועל טל עסקו של פועל לתת לתוך כליו של בעל הבית.

1. הסבר לפי כללו של המלבים למה נאמר בפסוקנו "ואל כליך לא תתן" ולא נאמר "ולא תתן אל כליך".

2. הסבר הסבר תחבירי, למה למה נאמר בפ' כ"ו "וחרמט לא תניף" ולא נאמר "ולא תניף חרמט על קמת רעך"?

ג. ואל כליך לא תתן.

בבא מציעא ז"ב א': מניין לפועל שאמר: "תנו לאסתי ולבתי" - שאין שומעין לו? ת"ל: "ואל כליך לא תתן".

ועדו בעל תורה תמימה: אם אמר לבעל הבית: "תן לאסתי ולבתי מה כהיה לי לאכול" אין שומעין לו מטום דזה נקרא ואל כליך לא תתן.

(וירשו הסמ"ע סימן של"ז: מטום דהא דפועל אוכל אינו מכה זה דהתורה זכתה לו מכה חוטפת שכוין דפועל, דאלו היה כן - באמת היה מותר ליתן את שלו למי הירצה, אלא הא דזכתה לו התורה לאכול הוא מחמת חנינה וחסד, ואמרינן דלא זכתה לו אלא בטעה שנותנו לפיו.)

ולדעתו אין זה מספיק דעל כל פנים למה אינו רטאי ליתן חלקו לאשתו ובניו?

נסה ליטב קושייתו ולהסביר למה אין שומעין לו אם דצדו לתת לאשתו ובניו במקום שיאכל הוא עצמו?

המבקשים לחתום על גליונות תסט"ו
מתבקשים לחדש הזמנתם עכשו.
מחיר גליונות כל סנה תסט"ו עד דמי
המטלה 3.300 ואמטר לטלם את דמי
החתימה בסני טעור"ן.
מחיה שנחוננים בודדים של סננים טעברו:
שתי ל"י. מחיר כל 13 השנחוננים
טהופיעו עד עתה (תט"ב-תשי"ד) -
14.500 ל"י.